

נבה, ארתור (1894-1945)

(Arthur Nebe). מפקח המשטרה הפלילית ברייך. אביו של נ' היה מורה בברלין, ואמו היתה ממוצא הונגוטי. נ' רצה להיות תיאולוג, ועל-כן למד עברית. במלחמת-העולם הראשונה התנדב לצבא, ב-1916 קיבל דרגת סגן-משנה, ובמרס 1920 השתחרר מן הצבא, כשליש גדודי בחיל ההנדסה, בדרגת סגן. נ' למד משפטים ורפואה משפטית באוניברסיטת ברלין, וכבר באפריל 1920 התקבל כמועמד במשטרה הפלילית. ב-1 ביולי 1923 מונה למפקח במשטרה הפלילית, זאת אחרי שנכשל תחילה בבחינה, ואולם, שני קצינים, ובהם ד"ר ברנרד וייס, סגן מפקד משטרת ברלין, סייעו לו לקבל את המשרה.

אחרי מלחמת-העולם הראשונה לא היה למשטרה הפלילית בפרוסיה מעמד מכובד ביותר, והעיתונות, בניצוחו של יוזף גבלס, התחילה ללעוג לווייס, שהיה ממוצא יהודי, וכינתה אותו בשם הנפוץ בקרב היהודים 'איזידור'. מאחורי גבו לעג גם נ' לווייס. נ' עסק לרוב במקרי רצח וסמים. ביוני 1931 הצטרף לס"ס, ביולי למפלגה הנאצית, בנובמבר – גם לס"א ובשנת 1932 ייסד חוגי מפלגה של פקידי המשטרה הפלילית של ברלין. נ', שהיה קרייריסט בעל השקפה גזענית ולאומנית, ושהצטרף לנאצי רק אחרי נצחונותיהם המרשימים בבחירות, ניסה לעורר את הרושם כאילו מאז ומתמיד היה אנטישמי, וניצל את הקוניונקטורה הפוליטית לטפס לראש סולם הזרוע המבצעת של משטרת המדינה. ב-1 באפריל 1933, חודשיים אחרי עלות הנאצים לשלטון, נלקח נ', שהיה איש הקשר לס"ס, איזור מזרח, בפיקודו של קורט דלואגה, לשרת בגסטפו, בדרגת 'יועץ המשטרה החשאית' (Kriminalrat). כעבור חצי שנה, ב-1 באוקטובר, הועלה לדרגת יועץ הממשלה (Regierungsrat), וכעבור עוד חודשיים לדרגת יועץ ממשלה בכיר (Oberregierungsrat). ב-1936 נתמנה נ' לדרגת ס"ס שטורמבנפירר, וב-30 ביוני 1937 – למנהל המשטרה הפלילית של הרייך. בכך היה נ' לראש המשטרה המאוחדת של גרמניה כולה. ב-1938 עלה נ' לדרגת ס"ס אוברשטורמבנפירר, כעבור רבע שנה – לדרגת ס"ס שטנדרטנפירר; וביום הולדת ה-50 של היטלר (20 באפריל 1939) – לדרגת ס"ס אוברפירר.

נ' עמד בקשרים עם אנשי תנועת ההתנגדות הגרמנית – גנרל לודוויג בק, ואחר-כך גם עם הנס אוסטר. למן משבר בלומברג-פרייטש בינואר-פברואר 1938, שבעקבותיו הודחו שר המלחמה ורנר פון בלומברג והרמטכ"ל ורנר פון פרייטש, והיטלר נטל למעשה לעצמו את תפקידיהם, היה נ' אחד המודיעים החשובים ביותר של תנועת ההתנגדות. הוא שמר על קשר זה באמצעות ידידו גיזביוס (ראה ביבליוגרפיה) ששירת בגסטפו, במשרד הפנים, בשירות הקונסולרי בשווייץ וב-1943-1944 היה מודיע לאמריקנים. ב-14 בדצמבר 1940 הועלה נ' לדרגת אלוף במשטרה (Generalmajor der Polizei), וכעבור שבועיים – לדרגת בריגדפירר בס"ס.

נ' התנדב למערכה נגד ברית-המועצות במסגרת האיינזצגרופן, ועד סתיו 1941 פיקד על איינזצגרופה B שבחזית המרכז. היחידות שבפיקודו רצחו, לפי חישוביהן, עד סוף אוקטובר 1941 לא פחות מאשר 45,467 בני-אדם, רובם יהודים. נ' היה שותף לתוכנית האותנטיה מתחילתה: הוא העביר אישית את הוראתו של ויקטור ברק לד"ר אלברט וידמן לעזור למשרדו של הפירר בחיפוש אחר אמצעי הריגה

נאותים. בספטמבר 1941 הזמין נ' את וידמן שנית והורה לו לבדוק ליד מינסק, האם אפשר לחסל בחומר-נפץ המוני יהודי וקבוצות אחרות של 'בלתי רצויים' ברייך הגדול, ביעילות דומה להריגת המונים בכלי-ירייה, ובצורה שלא תעורר שימת-לב.

ב-1964 מצא שמעון ויזנטל בארכיון בפראג הוכחות שבסתיו 1939, בעת גירוש הצוענים מברלין למזרח, שיתף נ' פעולה עם אדולף איכמן באופן הדוק. אחרי כשלון ההתנקשות בהיטלר עוד השתתף במאסרים, אך כעבור שלושה ימים, ב-23 ביולי 1944, 'נעלם'. ב-16 בינואר 1945 נאסר, למרות נסיון התאבדות מדומה. כבר לפני-כן גורש מהמפלגה הנאצית 'באשמת בגידה', הורד לדרגת טוראי בס"ס ולבסוף גורש איש 'הפתרון הסופי' גם מן הס"ס. 'בית-דין עממי' דן אותו למיתה בתלייה. לפני שנתלה (3 באפריל 1945) (הספיק להשאיר 'וידויים' רבים מאוד ומביכים, שהטילו אשמות כבדות על מכרים ושותפים רבים.